

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ACUNBAY - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 61442/00 ve 61445/00)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRASBOURG

31 Mayıs 2005

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan ve (61442/00 ve 61445/00) başvuru no'lu davanın nedeni Fatma Acunbay ve Muzaffer Acunbay'ın (başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna 27 Temmuz 2000 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur. Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul barosu avukatlarından M.A. Kırdök ve M. Kırdök tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

I. OLAYLARIN MEVCUT KOŞULLARI

Başvuranlar sırasıyla 1968 ve 1969 doğumlu olup başvurunun yapıldığı sırada Ümraniye (İstanbul) Cezaevinde tutuklu bulunmaktaydılar.

1. Muzaffer Acunbay hakkında yürütülen süreç

5 Kasım 1992 tarihinde Muzaffer Acunbay, silahla otomobil gasp etme suçu ile İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından tutuklanarak gözaltına alınmıştır.

11 Kasım 1992'de polisler başvuranın ifadesini almış ve aynı gün tutuklama tutanağı hazırlamışlardır. Başvuran yasadışı örgüt TKP / ML-TİKKO (Türkiye Komünist Partisi / Marksist Leninist- Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu) üyesi olduğunu ve bu örgüt adına çeşitli silahlı eylemlere katıldığını kabul etmiş ve ayrıca ayrıldığı eşi Fatma Acunbay'ın da örgüt bünyesinde yer aldığını beyan etmiştir.

17 Kasım 1992'de Kocaeli Cumhuriyet Savcısı, Kocaeli Asliye Ceza Mahkemesi'nden başvuranın tutuklu yargılanması talebinde bulunmuş, başvuran aynı gün cezaevine konulmuştur.

10 Şubat 1993'te Cumhuriyet Savcısı, başvuranın da aralarında bulunduğu yedi kişiyi, TCK'nın 146 § 1. maddesi uyarınca yasadışı bir örgüte yardım ve yataklık etmek ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasal düzenini silah zoruyla yıkmaya teşebbüs etmek suçu ile itham etmiş ve mahkumiyetlerini (ölüm cezası) istemiştir.

5 Nisan 1993-12 Ağustos 1994 tarihleri arasında, aralarında askeri bir hakim de yer aldığı Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) heyeti on bir duruşma gerçekleştirmiş, yedisinde yeni yapıyla toplanmış, mahkeme heyetinin her değişikliğinde duruşma iddianamesi yeniden okunmuştur.

23 Eylül ve 31 Ekim 1994 tarihlerinde DGM yeni yapıyla Cumhuriyet Başsavcısı'nın başkanlığında toplanmıştır. Duruşmalar boyunca Mahkeme heyeti, mağdurları ve görgü tanıklarını dinlemiş ve adres tespitlerinin yapılmasını talep etmiştir. DGM, işlenen suçun niteliğini, kanıtların durumunu ve tutukluluk halini göz önünde bulundurarak tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

8 Şubat 1995'te Devlet Güvenlik Mahkemesi yeni yapısıyla toplanmış ve Cumhuriyet Başsavcısı'nın görüşüne istinaden adı geçenlerin tutukluluk hallerinin devamına karar vermiştir.

31 Mart 1995'ten 27 Mart 1996'ya dek DGM yeni yapısıyla dokuz duruşma gerçekleştirmiş, 26 Mayıs 1995'te davanın başka bir mahkemede süren davayla birleştirilmesine ve işlenen suçun niteliği, kanıtların durumu ve tutukluluk halini göz önünde bulundurarak tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

2. Fatma Acunbay hakkında yürütülen süreç

8 Eylül 1993 tarihinde Fatma Acunbay sahte kimlik bulundurma ve yasadışı örgüt TKP/ML-TIKKO (Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist- Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu) üyesi olma suçları ile İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından tutuklanarak gözaltına alınmıştır.

14 Eylül 1993 tarihinde ifadesine başvurulmuş başvuran sözü edilen örgütün üyesi olduğunu ve bu örgütün eylemlerine katıldığını itiraf etmiştir.

20 Eylül 1993'te başvuran Cumhuriyet Savcısı tarafından dinlenmiş ve aynı gün Devlet Güvenlik Mahkemesi yetkili hakimi karşısına çıkarılmıştır. Başvuran burada hakkında yapılan iddiaları reddetmiştir, adı geçen ayrıca adli tıp kurumunda sağlık kontrolünden geçirilmiş, vücudunda herhangi bir şiddet izine rastlanılmadığı belirtilmiştir.

16 Kasım 1993 tarihinde Cumhuriyet Savcısı başvuranla birlikte dört kişiyi yasadışı bir örgüte yardım ve yataklık etmek ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasal düzenini silah zoruyla yıkmaya teşebbüs etmek suçu ile itham etmiş ve TCK'nın 146 § 1. ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddeleri uyarınca mahkumiyetlerini istemiştir.

27 Mart 1996'da Devlet Güvenlik Mahkemesi iki dava dosyasının birleştirilmesini kararlaştırmıştır.

3. Birleşik süreç

3 Haziran 1996 tarihinden 20 Şubat 1998 tarihine dek DGM, on iki duruşma yapmış, Mahkeme bunlardan yedisinde yeni yapısıyla toplanmıştır. Bu dönem boyunca Mahkeme özellikle mağdur tarafların ve görgü tanıklarının beyanlarını ve başvuranların da yer aldığı sanıkların ifadelerini ve avukatlarının savunmalarını dinlemiştir. 27 Ağustos 1997'de Mahkeme'ye iki tutuklunun cezaevinden firar ettikleri bilgisi ulaşmıştır.

Her duruşmada DGM, Cumhuriyet Savcısının görüşlerine dayalı olarak, işlenen suçun niteliğini, kanıtların durumunu ve tutukluluk halini göz önünde bulundurarak tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. 22 Ekim 1997'de yapılan ithamlara dair gerekçelere ve firar etme olasılığına dayanarak adı geçenlerin tutukluluk süresinin uzatılmasına karar vermiştir.

24 Haziran 1998'den 17 Mart 1999'a kadar DGM, beş duruşma düzenlemiş, bu süre sonunda bir kez daha benzer gerekçelerle tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

26 Mayıs ve 22 Aralık 1999 tarihlerinde dört duruşma yapılmış, 28 Temmuz'da DGM heyeti tamamıyla sivil hakimlerden oluşmuş ve heyet sanıkların ve avukatlarının savunmalarını

dinlemiştir. 26 Mayıs ve 28 Temmuz'da DGM davanın hüküm aşamasında olduğunu ifade etmiştir.

12 Haziran 2000 tarihli duruşmada, başvuranların avukatları 17 Ocak 2000 tarihli Protokolün yürürlüğe girmesinin ardından cezaevlerinde bulunan hükümlülerin savunma haklarına kısıtlamalar getirildiği gerekçesiyle müvekkillerinin savunmalarını tam olarak yerine getiremeyeceklerini iddia etmişlerdir. DGM, bu duruşmada başvuranları haklarında yapılan ithamlardan suçlu bulmuş ve TCK'nın 146 § 1 maddesi uyarınca ölüm cezası ile cezalandırılmalarını talep etmiştir. TCK'nın 59 § 1 maddesi gereğince başvuran Fatma Acunbay'ın cezası müebbet ağır hapis cezasına çevrilmiştir.

Muzaffer Acunbay 10 Aralık 2000 tarihinde tutuklu bulunduğu Edirne F tipi Cezaevinde açlık grevine başlamıştır.

15 Mayıs 2001 tarihinde alınan ve 30 Mayıs 2001'de tebliğ edilen kararı ile Yargıtay, İlk derece mahkemesinin başvuranlar ve diğer on kişi hakkında almış olduğu kararı bozmuş ve Devlet Güvenlik Mahkemesine göndermiştir.

11 Temmuz 2001 tarihinde hazırlanan Adli Tıp Kurumu bilirkişi raporu ile Muzaffer Acunbay'ın yakalandığı Wernicke Korsakoff sendromu nedeniyle mahkumiyetini imkansız kıldığı ifade edilmiştir.

16 Temmuz 2001 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi, sağlık durumunu gözönünde bulundurarak başvuranın salıverilmesini kararlaştırmıştır.

20 Temmuz 2001'de Adli Tıp Kurumundan bir bilirkişi Fatma Acunbay'ın da Wernicke Korsakoff sendromuna yakalandığını ve mahkumiyetini sürdüremeyeceğini belirtmiştir. Sağlık durumu dikkate alınan başvuran aynı gün serbest bırakılmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemesi önündeki yargılama halen devam etmektedir.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'NİN 5 § 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLMESİNE İLİŞKİN

Başvuranlar tutukluluk süresinin aşırı derecede uzunluğundan şikayetçi olmakta ve bu durumun AİHS'nin 5 § 3. maddesinde yer alan zamanaşımı ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmektedirler.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır.

A. Kabuledilebilirliğe dair

Hükümet, başvuranların iç hukuk mercileri önünde tutukluluk sürelerine itirazda bulunmadıklarını, CMUK'un 298. ve 299. maddelerine dayalı olarak bu duruma itiraz edebileceklerini, yine aynı şekilde 466 sayılı Kanun uyarınca mahkum edilmelerinden kaynaklanan zararı giderecek tazminat davası açabileceklerini savunmaktadır.

Başvuranlar hükmedilen cezanın ağırlığının altını çizerek -ölüm cezası- ulusal hukuk makamlarının buna dayalı olarak mahkumiyetlerini talep etmeleri ölçüsünde meşruten tahliye edilme şanslarının hiç bulunmadığını ileri sürmekte ve yargılama süreci boyunca yargı merciinin taleplerini sistemli olarak reddettiğini ve suç ortaklarının kendilerinden daha az ceza aldıklarını gerekçe olarak göstermektedirler.

AİHM, Mahkemenin bilinen uluslararası genel hukuk prensiplerinde de yer aldığı üzere AİHS'nin 35 § 1. maddesi uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmesinin ardından başvuruyu inceleyebileceğini hatırlatmaktadır. Bu kural öncelikli olarak Savunmacı Devlet'e iç hukuk düzeninde kendi olanakları ile sözü edilen durumu giderme yetisini vermeye ve netice itibarıyla haklarında yapılan iddiaları ortadan kaldırmaya dayalıdır. Bu ilkenin otomatik bir uygulaması olmadığı gibi kati bir yapısı da yoktur; davanın mevcut koşulları ışığında bu ilkeye riayet edilmesini gerekli kılar (Bkz. Van Oosterwijck-Belçika kararı, 6 Kasım 1980, seri : A no: 40, s.18, §§ 34-35).

AİHM, bu hükmün «belirli bir esneklik» dahilinde «aşırıya kaçmadan» uygulanması gerektiğini hatırlatarak (Bkz. Cardot-Fransa kararı, 19 Mart 1991, seri: A no:200, s. 18, § 34); ilgilinin ulusal makamlar karşısında öne sürdüğü şikayetlerini «en azından özü itibarıyla ve iç hukukta belirtilen sürede ve koşullarda» AİHM önünde dile getirmesinin yeterli olacağına itibar etmektedir (Bkz. Castells-İspanya kararı, 23 Nisan 1992, seri: A no: 236, s. 19, § 27, ve Akdivar ve diğerleri-Türkiye kararı, 16 Eylül 1996, 1996-IV, §§ 65-69).

Bu bağlamda AİHM, başvuruların şikayetin iç hukuk sürecinde incelendiğini gözlemlemekte, dava dosyasında yer alan unsurlar ışığında, başvuranın avukatının sanıkların davalarının aynı türden olması nedeniyle dosyaların birleştirilmesi ve genel olarak tahliye talebinde bulunduğunu hatırlatmaktadır. Yine aynı şekilde, dava dosyasının birleştirilmesinin ardından avukat, ulusal yargı makamının dikkatini sözkonusu yargı sürecinin uzunluğuna çekmiş ve netice itibarıyla başvuruların da yer aldığı sanıkların durumunun altını çizmiştir.

Ayrıca, her duruşmada Devlet Güvenlik Mahkemesi, Cumhuriyet Başsavcısı nezdinde başvuruların tutukluluğuna dair yetkisini sorgulamış ve sözkonusu sorunla ilgili olarak yazılı görüş istemiyle ertelenen celseler ile yasal otuz günlük sürenin dışına çıkmıştır. Böylelikle, sözkonusu süreç boyunca DGM, CMUK'un 112. maddesinde öngörülen hükümler uyarınca başvuruların tutukluluk hallerinin devam edip etmeyeceğini kırk sekiz kez resmi olarak incelemiştir.

Bu koşullar altında AİHM, yerel hukuk mercilerinin bu sözde aşırı tutukluluk süresine son verme (Bkz. Temel ve Taşkın-Türkiye kararı no: 40159/98, 14 Kasım 2002) ve böylece haklarında yapılan iddialardan kaçınma veya bu eksiklikleri giderme olanağı bulduğuna itibar etmektedir.

466 sayılı Kanun'a ilişkin başvurulara gelince, AİHM bu hükmün, kanun dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesini öngördüğünü –mevcut davaya yabancı mülahazalar –ışığında veya men'i muhakeme kararından yararlanan tutukluların durumuna göre ceza verilmesine veya tahliyesine hükmettiğini hatırlatmaktadır. Mevcut durumda böyle değildir, ilk derece mahkemesi tarafından mahkum edilen başvuranlar sağlık durumları nedeniyle meşruten tahliye hakkından yararlanmışlardır. Bununla birlikte AİHM, başvuruların tutukluluk kararı ile uğradıkları zararın giderilmesi için iç hukuk yollarının yokluğundan değil, bu sürenin uzunluğundan şikayetçi oldukları tespitinde bulunmaktadır.

Hükümetin sözünü ettiği başvuru yoluna değin itirazlar yalnızca AİHS'nin 5 § 5. maddesine girdiği halde başvuranların şikayetleri 5 § 3. maddesi ile ilgilidir.

Bu durumda Hükümet tarafından yapılan ön itirazın reddedilmesi gerekmektedir.

B. Esas hakkında

Hükümet, işlenen suçun niteliği, çokluğu, ağırlığı ve kovuşturma yapılan kişiler dikkate alındığında başvuranlara verilen tutukluk kararının gerekli olduğunu belirtmektedir. Karar, her türlü tekerrürü, soruşturma kapsamında tanıklar üzerinde baskı oluşturabilecek sakıncalı her türlü gidişatı önleme amaçlıdır. Öngörülen ceza başvuranların, -adalet önünde tanınmalarını belirsiz kılacak- sahte kimlik bulundurmaları ve olası firar etme teşebbüsleri nedeniyledir.

Hükümet, tutukluluk süresinin davanın karmaşık yapısı ve işlenen suçların niteliği ile açıklanabileceğini, verilen cezanın önemi ışığında hakimin davaya neden olan olayların gelişimini dikkatli bir biçimde incelemesinin zorunlu olduğunu savunmaktadır. Hakkında kovuşturma yapılan kişi sayısı (yirmi), işlenen suçların çokluğu, birbirleriyle olan bağı, birçok kez duruşmalara katılmayı reddeden başvuranların tutumu, mekanların çeşitliliği yargı sürecinin uzama nedenidir.

Başvuranlar, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin her duruşmada hiçbir ayrıntıya girmeksizin ve kesin olmadan, «işlenen suçun niteliği, kanıtların durumu ve sanıkların durumu» gibi gerekçelere dayalı olarak tutukluluk halinin devamına karar verdiğini ileri sürmekte, ayrıca, özellikle bazı tanıkların aranması ve yıllar sonunda duruşmaya çağırılması gibi nedenlerle ulusal makamların yargılama sürecinin yürütülmesinde gerekli ihtimamı göstermediklerini iddia etmektedirler.

AİHM, AİHS'nin 5 § 3. maddesinin son kısmında öngörülen son sürenin «tutuklunun ilk derece mercii tarafından esasa dayalı olarak itham edilmesi» olduğunu hatırlatmaktadır (Bkz. diğerleri arasında, Labita-İtalya kararı no: 26772/95, § 147, AİHM 2000-IV). Bu bağlamda AİHM, başvuran Muzaffer Acunbay'ın tutukluluk süresi 5 Kasım 1992'de ve Fatma Acunbay'ın tutukluluk süresi ise 8 Eylül 1993'te başlamış ve 12 Haziran 2000'de Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin vermiş olduğu kararlarla sırasıyla yaklaşık yedi yıl yedi ay ve altı yıl dokuz ay sürmüştür.

Mahkeme ayrıca böyle bir durumda ulusal makamlara gözaltı süresinin makul süre sınırlarının aşılmamasını gözetmek düştüğünün altını çizmektedir. Bu amaçla, olayların bütününe incelemek ve masumiyet karinesi, bireysel haklara saygı ilkesine yönelik istisna uyarınca kamu menfaatini meşru kılan zorunluluğun varlığını bertaraf etmek ve alınan kararlarda serbest bırakılma taleplerini reddeden kararları dikkate almak gerekir. Özellikle mevcut kararlarda yer alan gerekçelere, ilgili tarafından yapılan başvurularda itilafa mahal vermeyen olaylara dayalı olarak AİHM, AİHS'nin 5 § 3 maddesine yönelik bir ihlalin olup olmadığını tespit etmek durumundadır (Bkz. Assenov ve diğerleri-Bulgaristan kararı, 28 Ekim 1998, 1998-VIII, § 154).

Bu bağlamda, bir suç işlediği gerekçesiyle tutuklanan kişiye yönelik makul şüphelerin devamlılığının *sine qua non* olmazsa olmaz koşulu tutukluluk kuralına uygunluktur, fakat kimi kez bu yeterli olmamaktadır; Mahkeme, hukuki mercilerin hürriyet hakkından yoksun

birakmaya devam etme gerekçelerinin meşruluğunu ortaya koymak durumunda olduklarını eklemektedir. Bunların «gerekli» ve «yeterli» olduğu takdirde, AİHM ulusal makamların yargı süreci boyunca yeterli ihtimamı gösterip göstermediklerinin ayrıca belirlenmesi gerekmektedir (Bkz. diğerleri arasında, Mansur-Türkiye kararı, 8 Haziran 1995, seri A no: 319-B, § 52).

Bu çerçevede, Devlet Güvenlik Mahkemesi dava dosyasında yer alan unsurlar ışığında her duruşmada düzenli olarak «işlenen suçun yapısı», «suçun niteliği», «kanıtların durumu», «tutukluluk süresi», «dava dosyasının içeriği» gibi benzer ifadelerle başvuranların serbest bırakılma taleplerini reddetmiş ve tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. DGM, iki defa, davanın hüküm aşamasında olduğunu, bir defa, verilen cezanın uygunluğunu ve yalnızca iki defa başvuranların firar riskini vurgulamış ve tutukluluk hallerinin devamına karar vermiştir.

AİHM, başvuranlara itham edilen suçların ve verilen cezanın ağırlığını : ölüm cezası, kabul etmektedir. Yine de firar tehlikesinin sadece çarptırılan cezanın ciddiyetine indirgenemeyeceğini (Bkz. Muller-Fransa kararı 17 Mart 1997, 1997-II, § 43) fakat tutukluluk halini doğrulayacak ilgili tamamlayıcı kanıtların bütününe göre değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (Bkz. diğerleri arasında sözü edilen Mansur kararı, § 55).

Bunun yanı sıra, AİHM ulusal hakimnin esasa dair mütalaalarının gerekçesinde firar olasılığını belirleyici ve yargı sürecinin bu denli uzun sürme nedenlerini belirtmediğini kaydetmektedir (Bkz. diğerleri arasında, Letellier-Fransa kararı, 26 Haziran 1991, seri:A no:207, s. 319-B, § 52). Ayrıca dava dosyasında yer alan delillerin okunmasında ulusal yargı makamlarının yargı süreci boyunca başvuranların yargı karşısına çıkarılmalarında-firar etme- riski ile karşı karşıya kaldıklarının ayırımındadır, fakat genel anlamıyla bu olasılığa atıfta bulunmak mevcut sonucu hafifletmemektedir (Bkz. Contrada-İtalya kararı, 24 Ağustos 1998, 1998-V, § 58).

AİHM'ye göre «delillerin durumu» ifadesi ile suça ilişkin ciddi göstergelerin mevcut olduğu ve devam ettiği anlaşılmaktadır. Genel olarak ilgili etkenler olmasına rağmen, mevcut davada bunlar şikayet konusu tutukluluk süresinin bu denli uzun olmasını haklı çıkarmamaktadır. (Bkz. özellikle sözü edilen *Mansur* kararı, § 57, ve *Demirel-Türkiye* kararı, no: 39324/98, § 61, 28 Ocak 2003).

Son olarak AİHM, Hükümetin görüşlerinde belirttiği sanık kişilerin sayısının fazlalığı, suçun her türlü tekerrürünü ve soruşturma kapsamında tanıklar üzerinde baskı oluşturulabilecek sakıncalı her türlü gidişatı önleme gibi tespitlerinin ulusal merciler tarafından dikkate alınmadığını gözlemlemektedir (Bkz. sözü edilen *Demirel* kararı, § 61).

Sonuç itibariyle yargı sürecinin seyrinin incelenmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede AİHM, hakkında açılan davayı «özel ivedilik» ile inceleyen tutuklu bir sanığın bu hakkının, hakimlerin görevlerini istenilen düzeyde ifa edebilmek için gösterdikleri gayretlere zarar vermemesi gerektiğinin bilincindedir (Bkz. Toth-Avusturya kararı, 12 Aralık 1991, seri: A no:224, § 77). Bununla birlikte, kararların birbiri ardı sıra birleştirilmesinin ardından suç ortaklarının sayısının fazla olması, bahsekonu suçlar ve tanıkların dinlenmesi nedeniyle başvuranlar hakkında açılan dava süreci karmaşık bir hal almıştır. Yine de bu süreçteki gecikme başvuranlara yüklenemez: adı geçenlerin bazı duruşmalarda bulunmayışı Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin toplanmasına engel teşkil etmemiş, duruşma tutanaklarında yer almamıştır; başvuranlar ayrıca avukatları aracılığıyla temsil edilmişlerdir.

Ulusal yargının tutumuna gelince, AİHM Devlet'e düşen yükümlülüğün makul süre zarfında yargı mercilerini bir araya getirmek olduğunu hatırlatmaktadır (Bkz. diğerleri arasında sözü edilen Mansur kararı, § 68). Ulusal yargı, adaletin iyi işlerliği bakımından bazı farklı aşamalarındaki dosyaların birleştirilmesini uygun görüyorsa eğer, söz konusu süreç Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin yapısındaki yirmi yedi değişikliğe damgasını vurmuş, her duruşma yeni yapıdan oluşan heyetin duruşma tutanaklarını yeniden okumasıyla sürmüştür. Bu süreç aynı zamanda Cumhuriyet Başsavcısı'nın on sekiz defa Savcılığa vekaleten atanmasına tanık olmuştur. Her defasında hakimlerin olduğu kadar savcılarının da dava delillerini yeni baştan incelemeleri ile tekerrür eden bu değişikliklerin davanın seyrini yavaşlattığına hiç şüphe yoktur (Bkz. Yavuz-Türkiye kararı, no: 52661/99, § 60, 13 Kasım 2003, ve *mutatis mutandis*, sözü edilen Muller kararı, § 48). Bu durumda başvuruların tutukluluk halleri makul süre zarfını aşmıştır.

Bu nedenle AİHS'nin 5 § 3. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesinde yer alan unsurlar.

A. Tazminat

Başvuran Fatma Acunbay 18.000.000.000 TL [yaklaşık 11.162 Euro] ve başvuran Muzaffer Acunbay 20.944.000.000 TL.[yaklaşık 12.988 Euro] maddi tazminat talebinde bulunmaktadır. Başvuranlar ayrıca maruz kaldıkları manevi zarar için 10.00.000.000 TL. [yaklaşık 6.201 Euro] talep etmektedirler.

Hükümet bu miktarlara aşırı olduğu gerekçesiyle karşı çıkmakta ve AİHS'nin 41. maddesi uyarınca AİHM'nin ulusal yargının Sözleşme'nin ihlaline yol açan sonuçları gideremediğine kanaat getirdiğinde mağdur tarafa tazminat ödenmesine hükmettiğini hatırlatmaktadır. Ayrıca Hükümet, ulusal hukukta bir men'i muhakeme, salıverilme veya beraat kararının başvuruların talepleri doğrultusunda tazmin yolunu açan nihai kararı başlattığının altını çizmektedir.

AİHM, başvuruların iç hukukta tazmin yolu bulamadıkları tespitinde daha önce bulunduğunu hatırlatmaktadır. Ayrıca Mahkeme, ihlal tespiti ile öne sürülen maddi zarar arasında bir illiyet bağı bulunmadığını ifade ederek bu talebi reddetmektedir. Buna karşın tutukluluk süresinin uzunluğu başvuruları manevi bakımından mağdur etmiştir ve bu durum ihlal tespiti ile giderilememektedir (Bkz. özellikle, Kudla-Polonya kararı no: 30210/96, § 165, AİHM 2000-XI). AİHM, hakkaniyete uygun olarak başvuran Fatma Acunbay'a 5.500 Euro ve başvuran Muzaffer Acunbay'a 6.000 Euro ödenmesini kararlaştırmıştır.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuranlar AİHM nezdinde yapmış oldukları harcamalar için 200.000.000 TL [yaklaşık 124 Euro] ve avukatlık giderleri için 4.800.000.000 TL. [yaklaşık 2.976 Euro] talep etmekte, bu doğrultuda avukatlık ücret tarifesi sunmaktadırlar.

Hükümet bu miktarları aşırı olarak nitelendirmektedir.

Mahkemenin bu yöndeki yerleşik içtihadına göre bir başvuran yapmış olduğu masraf ve harcamaların gerçekliğini ve gerekliliğini makul oranlarda ortaya koyduğu ölçüde bir tazminat elde edebilir. Mevcut durumda sunulan deliller ve görüşler ışığında AİHM, Avrupa Konseyi tarafından verilen 701 Euro'luk adli yardım düşülmek kaydıyla başvuranlara toplam 2.000 Euro ödenmesini kararlaştırmıştır.

C. Temerrüt Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına 3 puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 5 § 3 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek vergi ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden T.L.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümetin;
 - i. maddi tazminat olarak Fatma Acunbay'a 5.500 (beş bin beş yüz) Euro ve Muzaffer Acunbay'a 6.000 (altı bin) Euro ;
 - ii. masraf ve harcamalara ilişkin, Avrupa Konseyi tarafından adli yardım başlığı altında verilen 701 (yedi yüz bir) Euro'luk miktar düşülmek suretiyle başvuranlara toplam 2.000 (iki bin) Euro *ödemesine*;
 - iii. anılan miktarların her türlü vergiden muaf *tutulmasına*;
- b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
4. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77 §§ 2. ve 3. maddelerine uygun olarak 31 Mayıs 2005 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

